

1256**ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ZDROWIA¹⁾**

z dnia 29 kwietnia 2004 r.

w sprawie naturalnych wód mineralnych, naturalnych wód źródłanych i wód stołowych²⁾

Na podstawie art. 9a ustawy z dnia 11 maja 2001 r. o warunkach zdrowotnych żywności i żywienia (Dz. U. Nr 63, poz. 634, z późn. zm.³⁾) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1**Przepisy ogólne**

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) szczegółowe wymagania, jakie powinny spełniać naturalne wody mineralne, naturalne wody źródlane i wody stołowe;
- 2) wzorcowy zakres badań i sposób przeprowadzania oceny oraz kwalifikacji rodzajowej wody;
- 3) szczegółowe warunki sanitarne i wymagania w zakresie przestrzegania zasad higieny w procesie produkcji lub w obrocie tymi wodami;
- 4) szczególne wymagania dotyczące znakowania naturalnych wód mineralnych, naturalnych wód źródłanych i wód stołowych.

§ 2. 1. Przepisy rozporządzenia dotyczą również wód wydobywanych na terenie kraju trzeciego niebędącego członkiem Unii Europejskiej, importowanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

¹⁾ Minister Zdrowia kieruje działem administracji rządowej — zdrowie, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 28 czerwca 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Zdrowia (Dz. U. Nr 93, poz. 833 oraz z 2003 r. Nr 199, poz. 1941).

²⁾ Rozporządzenie wdraża następujące dyrektywy:
a) dyrektywę Rady 80/777/EWG z dnia 15 lipca 1980 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw państw członkowskich w zakresie wydobywania i wprowadzania do handlu naturalnych wód mineralnych,
b) dyrektywę Rady 96/70/WE z dnia 28 października 1996 r. zmieniającą dyrektywę Rady 80/777/EWG w sprawie zbliżenia ustawodawstw państw członkowskich w zakresie wydobywania i wprowadzania do handlu naturalnych wód mineralnych,
c) dyrektywę Komisji 2003/40/WE z dnia 16 maja 2003 r. ustanawiającą wykaz, stężenia graniczne i wymogi w zakresie etykietowania dla składników naturalnych wód mineralnych oraz warunki zastosowania powietrza wzbogaconego w ozon do oczyszczania naturalnych wód mineralnych i wód źródłanych.

³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 128, poz. 1408, z 2002 r. Nr 135, poz. 1145 i Nr 166, poz. 1362, z 2003 r. Nr 52, poz. 450, Nr 122, poz. 1144, Nr 130, poz. 1187, Nr 199, poz. 1938 i Nr 208, poz. 2020 oraz z 2004 r. Nr 33, poz. 288.

2. Naturalne wody mineralne, naturalne wody źródlane i wody stołowe przywożone z państw niebędących członkami Unii Europejskiej w celu wprowadzenia do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w opakowaniach jednostkowych podlegają ocenie i kwalifikacji rodzajowej, według kryteriów i wymagań, o których mowa w § 4 i 5, z uwzględnieniem:

- 1) dokumentów wydanych przez właściwy organ kraju, z którego pochodzi dana woda;
- 2) aktualnych wyników badań fizykochemicznych i mikrobiologicznych wykonanych w kraju producenta wody i potwierdzonych przez uprawniony organ nadzoru sanitarnego tego kraju.

3. Rozporządzenie nie dotyczy wód w opakowaniach jednostkowych, uznanych za produkty lecznicze na podstawie przepisów Prawa farmaceutycznego oraz leczniczych wód mineralnych stosowanych do zabiegów w uzdrowiskach.

4. Przepisów rozporządzenia nie stosuje się do wprowadzanych do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wód stołowych znajdujących się w obrocie na terytorium któregośkolwiek z państw członkowskich Unii Europejskiej innego niż Rzeczpospolita Polska.

§ 3. Użyte w rozporządzeniu określenia oznaczają:

- 1) naturalna woda mineralna — wodę pochodzącą z udokumentowanych zasobów wody podziemnej, wydobywaną jednym lub kilkoma otworami naturalnymi lub wierconymi, pierwotnie czystą pod względem chemicznym i mikrobiologicznym, charakteryzującą się stabilnym składem mineralnym oraz właściwościami mającymi znaczenie fizjologiczne, powodującymi korzystne oddziaływanie na zdrowie ludzi, określonymi według wymagań i kryteriów, o których mowa w § 4 i 5;
- 2) naturalna woda źródłana — wodę pochodzącą z udokumentowanych zasobów podziemnych, wydobywaną jednym lub kilkoma otworami naturalnymi lub wierconymi, pierwotnie czystą pod względem chemicznym i mikrobiologicznym, nie różniącą się właściwościami i składem mineralnym od wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, określonej w przepisach o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę;

- 3) woda stołowa — wodę otrzymaną po dodaniu do wody źródlanej, naturalnej wody mineralnej lub soli mineralnych, zawierających jeden lub więcej składników mających znaczenie fizjologiczne, jak: sód, magnez, wapń, chlorki, siarczany, wodorowęglany;
- 4) otwór — miejsce czerpania wody z zasobu podziemnego z odwiertu lub samowypływu;
- 5) ujęcie — zespół urządzeń służących do eksploatacji i zabezpieczenia przed zanieczyszczeniem wody podziemnej czerpanej z jednego albo więcej otworów;
- 6) zasób wody podziemnej — wodę naturalnie zgromadzoną w określonej przestrzeni podziemnej o charakterystycznym składzie mineralnym, związanym genetycznie z warunkami geologicznymi w tej przestrzeni.

Rozdział 2

Kryteria oceny i kwalifikacji naturalnej wody mineralnej

§ 4. 1. Naturalne wody mineralne kwalifikuje się po przeprowadzeniu oceny:

- 1) pod względem:
 - a) geologicznym i hydrogeologicznym,
 - b) fizycznym, chemicznym i fizykochemicznym,
 - c) mikrobiologicznym,
 - d) farmakologicznym, fizjologicznym i klinicznym, jeżeli jest to uzasadnione ze względu na właściwości naturalnej wody mineralnej;
- 2) zgodnie z kryteriami określonymi w § 5;
- 3) zgodnie z metodami naukowymi przyjętymi przez organy urzędowej kontroli żywności.

2. Przeprowadzanie ocen, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. d, nie jest obowiązkowe, jeżeli naturalna woda mineralna spełnia następujące wymagania:

- 1) przy ujęciu i po zabutelkowaniu zawiera co najmniej 1 000 mg/l rozpuszczonych składników mineralnych lub co najmniej 250 mg/l wolnego ditlenku węgla naturalnego pochodzenia lub
- 2) oznaczona zawartość: wapnia, magnezu, sodu, żelaza, chlorków, siarczanów, wodorowęglanów, fluororków lub jodków jest wyższa od dopuszczalnej dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i zapewnia korzystne oddziaływanie wody na organizm człowieka.

3. Charakterystyczny skład mineralny, temperatura i inne właściwości naturalnej wody mineralnej mogą

zmieniać się tylko w granicach naturalnych fluktuacji. Właściwości te nie mogą ulegać zmianom związanym z poborem wody.

4. Naturalna woda mineralna przy ujęciu musi spełniać wymagania mikrobiologiczne, o których mowa w § 5 ust. 3 oraz w załączniku nr 1 do rozporządzenia, określającym składniki naturalnie występujące w naturalnej wodzie mineralnej i maksymalne limity, których przekroczenie może stanowić ryzyko dla zdrowia publicznego.

§ 5. 1. Kwalifikacja rodzajowa i uznanie danej wody jako naturalnej wody mineralnej przeprowadzane są na podstawie:

- 1) danych geologicznych i hydrogeologicznych uzyskanych w toku dokumentowania otworu zgodnie z ustawą z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 27, poz. 96, z późn. zm.⁴⁾);
- 2) określenia dokładnego położenia ujęcia na mapie w skali nie większej niż 1:1 000;
- 3) szczegółowego sprawozdania geologicznego o pochodzeniu wody i warunkach geologicznych;
- 4) opisu prac przy ujęciu;
- 5) określenia obszaru ochrony ujęcia lub innych środków ochrony ujęcia przed zanieczyszczeniem.

2. Niezależnie od danych określonych w ust. 1, wymagane jest przedstawienie danych dotyczących:

- 1) wydajności otworu;
- 2) temperatury wody przy ujęciu oraz temperatury otoczenia;
- 3) związków między warunkami geologicznymi i rodzajem składników mineralnych występujących w wodzie;
- 4) suchej pozostałości w temperaturze 180 °C i 260 °C;
- 5) przewodnictwa i oporności elektrycznej w określonej temperaturze pomiaru;
- 6) stężenia jonów wodorowych (pH);
- 7) zawartości anionów i kationów;
- 8) zawartości składników niejonizowanych;

⁴⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1996 r. Nr 106, poz. 496, z 1997 r. Nr 88, poz. 554, Nr 111, poz. 726 i Nr 133, poz. 885, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 2000 r. Nr 109, poz. 1157 i Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 110, poz. 1190, Nr 115, poz. 1229 i Nr 154, poz. 1800, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, Nr 117, poz. 1007, Nr 153, poz. 1271, Nr 166, poz. 1360 i Nr 240, poz. 2055, z 2003 r. Nr 223, poz. 2219 oraz z 2004 r. Nr 96, poz. 959.

- 9) zawartości pierwiastków śladowych;
- 10) radioaktywności wody przy ujęciu;
- 11) izotopów tlenu (160—180) i wodoru (prot — wodór lekki, deuter — wodór ciężki, tryt) — w sytuacjach uzasadnionych wysokim poziomem radioaktywności wody;
- 12) braku obecności organicznych składników antropogenicznych, takich jak: pestycydy, detergenty, wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, polichlorowane bifenyle.

3. Zakres badań mikrobiologicznych i stanu sanitarnohigienicznego wody przy ujęciu i w opakowaniu jednostkowym ma na względzie stwierdzenie:

- 1) braku pasożytów i drobnoustrojów chorobotwórczych;
- 2) ilości drobnoustrojów namnażających się i świadczących o skażeniu kałowym;
- 3) braku *Escherichia coli* i innych form bakterii grupy coli w 250 ml w temperaturze 37 °C i 44,5 °C;
- 4) braku paciorkowców kałowych w 250 ml;
- 5) braku *Clostridium* redukujących siarczynę w 50 ml;
- 6) braku *Pseudomonas aeruginosa* w 250 ml;
- 7) całkowitej ilości kolonii bakterii wzrastających z 1 ml wody:
 - a) w temperaturze 20—22 °C w czasie 72 godzin na agarze lub mieszance agaru i żelatyny w ilości nie większej niż 5,
 - b) w temperaturze 37 °C w czasie 24 godzin na agarze w ilości nie większej niż 20.

4. Badania, o których mowa w ust. 3 pkt 7, wykonuje się w ciągu 8 godzin od pobrania próbki wody z ujęcia, przy czym próbkę należy przechowywać w temperaturze nieprzekraczającej 4 °C.

5. Wzrost ogólnej liczby kolonii na pożywce agarowej do 12 godzin od rozlania do opakowań jednostkowych nie może być wynikiem zanieczyszczenia wody w toku produkcji.

6. Woda w opakowaniu jednostkowym po 12 godzinach od rozlania musi spełniać wymagania mikrobiologiczne, o których mowa w ust. 3 pkt 1—6.

7. Wzorcowy zakres badań naturalnych wód mineralnych określa załącznik nr 3 do rozporządzenia.

8. Badania kliniczne i farmakologiczne obejmują analizy wykonane według metod uznanych naukowo,

które muszą być dostosowane do szczególnych właściwości naturalnej wody mineralnej oraz jej wpływu na organizm ludzki, takich jak: diureza, funkcje żołądkowe lub jelitowe, wyrównanie niedoboru substancji mineralnych.

9. Wykonanie badań, o których mowa w ust. 8, nie jest konieczne, jeżeli naturalna woda mineralna spełnia wymagania, o których mowa w § 4 ust. 2 pkt 2.

§ 6. Badania kliniczne lub farmakologiczne wykonują właściwe jednostki naukowo-badawcze, zgodnie z zakresem kompetencji określonym w statutach tych jednostek.

§ 7. 1. Na podstawie dokumentów oraz badań, o których mowa w § 4 i 5, Państwowy Zakład Higieny dokonuje oceny oraz kwalifikacji rodzajowej wody.

2. Kwalifikacja rodzajowa wód, dokonywana na podstawie oceny dokumentacji i wyników badań, ważna jest przez okres pięciu lat od daty ich dokonania, jeżeli skład chemiczny wody i zawartość składników decydujących o charakterystyce i kwalifikacji rodzajowej wody nie uległy zmianie.

3. Naturalne wody mineralne, pozytywnie ocenione i zakwalifikowane, znajdują się w krajowym i europejskim rejestrze tych wód.

Rozdział 3

Wymagania oraz ocena i kwalifikacja naturalnych wód źródłanych

§ 8. 1. Naturalne wody źródlane przy ujęciu i w opakowaniach jednostkowych muszą spełniać:

- 1) wymagania mikrobiologiczne, o których mowa w § 5 ust. 3;
- 2) warunki dotyczące dokumentowania pochodzenia wody i zakresu badań chemicznych i mikrobiologicznych określone w § 4 i § 5 ust. 1—4 i 7;
- 3) wymagania chemiczne określone dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

2. Naturalne wody źródlane podlegają ocenie i kwalifikacji rodzajowej, o której mowa w § 7.

3. Znakowanie naturalnych wód źródłanych zawiera informację „naturalna woda źródłana” oraz informacje, o których mowa w § 17 ust. 2 i § 19.

4. Do znakowania naturalnych wód źródłanych stosuje się kryteria dotyczące znakowania naturalnych wód mineralnych określone w ust. 2 załącznika nr 5 do rozporządzenia.

Rozdział 4

Wymagania dla wód stołowych

§ 9. 1. Wody stołowe w opakowaniach jednostkowych muszą spełniać wymagania określone w § 8 ust. 1 pkt 1 i 3 dla naturalnych wód źródłanych.

2. Wody stołowe podlegają ocenie i kwalifikacji rodzajowej, o której mowa w § 7.

3. Do wód stołowych stosuje się przepisy § 10—16 i 19.

4. Oznakowanie wód stołowych w opakowaniach jednostkowych musi zawierać informacje dotyczące rodzaju i stężenia składników mineralnych zawartych w litrze wody.

Rozdział 5

Wymagania dotyczące wydobywania i wprowadzania do obrotu naturalnych wód mineralnych i naturalnych wód źródłanych

§ 10. 1. Eksploatacja ujęcia naturalnych wód mineralnych i naturalnych wód źródłanych może odbywać się na podstawie pozwolenia wodnoprawnego wydanego zgodnie z przepisami ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. — Prawo wodne (Dz. U. Nr 115, poz. 1229, z późn. zm.⁵⁾) lub koncesji wydanej zgodnie z Prawem geologicznym i górnictwem.

2. Każdy otwór albo ujęcie, z którego czerpie się naturalną wodę mineralną i naturalną wodę źródlaną, posiada nazwę własną używaną w dokumentacji hydrogeologicznej, o której mowa w § 5 ust. 1, w ocenie i kwalifikacji rodzajowej wody, w dokumentacji z badań laboratoryjnych oraz w znakowaniu naturalnej wody mineralnej.

3. Wody, o których mowa w ust. 1, pochodzące z jednego ujęcia posiadają jedną nazwę handlową.

4. Jeżeli z otworu albo ujęcia, o których mowa w ust. 1, korzysta więcej niż jeden przedsiębiorca, wówczas każda woda w opakowaniu jednostkowym oznaczona jest taką samą nazwą handlową.

§ 11. 1. Wodę z otworu albo z ujęcia doprowadza się do rozlewni wyłącznie za pomocą instalacji wykonanej z materiału spełniającego wymagania określone w przepisach o materiałach i wyrobach przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

2. Ujęcie wody, a także instalacje doprowadzające wodę do rozlewni muszą zabezpieczać wodę przed za-

nieczyszczeniem lub zmianą jej charakterystycznego składu mineralnego.

§ 12. 1. Rozlewnie wód lokalizuje się możliwie najbliżej ujęcia wody, w specjalnie do tego celu przeznaczonym budynku lub jego wyodrębnionej części.

2. Rozlewnię wyposaża się w instalację doprowadzającą wodę z ujęcia i ciąg technologiczny, w którym odbywa się przygotowanie wody do rozlewania w opakowania jednostkowe.

3. Woda z ujęcia może być wykorzystana również do innych celów niż określone w ust. 2 pod warunkiem rozdziału poszczególnych instalacji przy ujęciu.

4. Jeżeli ciąg technologiczny produkcji wody ma być wykorzystany również do rozlewania napojów bezalkoholowych, państwowy powiatowy inspektor sanitarny określa, w drodze decyzji, warunki:

- 1) zapewnienia odpowiedniego stanu sanitarnego ciągu technologicznego;
- 2) dokumentowania systematycznie prowadzonej kontroli skuteczności procesów mycia i dezynfekcji ciągu technologicznego.

§ 13. 1. Naturalna woda mineralna lub naturalna woda źródłana rozlewane do opakowań jednostkowych, o określonej nazwie handlowej, mogą być czerpane z określonych zasobów wody podziemnej jednym lub kilkoma otworami, stanowiącymi ujęcie.

2. Dopuszczalne odchylenia od deklarowanej przez producenta na etykiecie zawartości charakterystycznych składników mogą wynosić nie więcej niż $\pm 20\%$.

3. Dopuszcza się łączenie naturalnych wód mineralnych pochodzących z różnych otworów, jeżeli woda czerpana z tych otworów spełnia te same wymagania w zakresie kwalifikacji chemicznej. W przypadku naturalnych wód źródłanych woda czerpana z różnych otworów jest wodą tego samego rodzaju.

§ 14. 1. Naturalna woda mineralna z ujęcia może być poddawana wyłącznie następującym procesom:

- 1) usuwania składników nietrwałych, takich jak: związki żelaza, manganu i siarki, poprzez filtrację poprzedzoną ewentualnie napowietrzaniem i sedymentacją osadów;
- 2) usuwania związków żelaza, manganu, siarki i arsenu z niektórych wód poprzez traktowanie powietrzem wzbogaconym w ozon w ilości niezbędnej do przeprowadzenia tego zabiegu;
- 3) usuwania innych niż wymienione w pkt 1 i 2 nietrwałych składników;

⁵⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 154, poz. 1803, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, Nr 130, poz. 1112, Nr 233, poz. 1957 i Nr 238, poz. 2022, z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 165, poz. 1592, Nr 190, poz. 1865 i Nr 228, poz. 2259 oraz z 2004 r. Nr 92, poz. 880 i Nr 96, poz. 959.

4) częściowego lub całkowitego usuwania z wody dwutlenku węgla albo jej ponownego nasycania dwutlenkiem węgla.

2. Działania, o których mowa w ust. 1, mogą być stosowane, jeżeli nie spowodują pogorszenia jakości wody pod względem mikrobiologicznym i zmian charakterystycznego składu mineralnego wody.

3. Maksymalne limity dla składników pozostałych lub powstałych podczas napowietrzania naturalnej wody mineralnej i wody źródlanej powietrzem wzbogaconym w ozon określa załącznik nr 4 do rozporządzenia.

4. Procesy, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i 3, mogą być stosowane za zgodą właściwego terenowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego, na podstawie dokonanej ekspertyzy.

5. Nie dopuszcza się:

- 1) odgazowywania wody podziemnej, która została zakwalifikowana jako naturalna woda mineralna wyłącznie ze względu na naturalną zawartość dwutlenku węgla;
- 2) dodawania środków bakteriostatycznych lub stosowania wszelkich innych zabiegów, które mogą zmienić mikroflorę naturalnej wody mineralnej lub naturalnej wody źródlanej.

6. Przepisy ust. 5 nie dotyczą naturalnej wody mineralnej i wody źródlanej używanych do produkcji napojów bezalkoholowych.

§ 15. 1. We wszystkich pomieszczeniach rozlewni zapewnia się warunki higieniczno-sanitarne i technologiczne wykluczające:

- 1) wtórne zanieczyszczenie wody podczas gromadzenia wody w zbiorniku retencyjnym, napowietrzania wody i filtracji lub nasycania wody dwutlenkiem węgla, rozlewania wody do opakowań jednostkowych i magazynowania;
- 2) zmiany charakterystycznego składu mineralnego wody.

2. Materiały i wyroby mające bezpośredni kontakt z wodą spełniają wymagania określone w przepisach o materiałach i wyrobach przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

3. Opakowania jednostkowe i ich zamknięcia powinny zabezpieczać wodę przed jej zanieczyszczeniem i zmianą właściwości.

§ 16. Jeżeli w czasie eksploatacji ujęcia lub rozlewania wody nastąpiło zanieczyszczenie i woda:

1) nie odpowiada wymaganiom mikrobiologicznym określonym w § 5 ust. 3 dla wody z ujęcia,

2) zawiera ponadnormatywne stężenia składników niepożądanych i szkodliwych dla zdrowia wymienionych w załącznikach nr 1 i 6 do rozporządzenia lub innych wskazujących na kontakt wody z zanieczyszczeniem zewnętrznym,

3) posiada zmieniony skład chemiczny w sposób wpływający na zmianę jej kwalifikacji rodzajowej,

producent wody powinien zawiesić produkcję do czasu usunięcia przyczyny zaistniałych zmian.

Rozdział 6

Znakowanie naturalnych wód mineralnych

§ 17. 1. Nazwą rodzajową naturalnych wód mineralnych jest „naturalna woda mineralna”. W przypadku naturalnych wód mineralnych nasyconych ditlenkiem węgla (naturalnych wód mineralnych musujących) stosuje się oznakowanie określone w załączniku nr 5 do rozporządzenia.

2. Oznakowanie naturalnych wód mineralnych w opakowaniu jednostkowym musi zawierać następujące informacje:

- 1) zawartość charakterystycznych składników mineralnych w litrze wody oraz ogólną zawartość rozpuszczonych składników;
- 2) nazwę otworu lub zespołu otworów, z których czerpana jest woda do produkcji danej wody w opakowaniu jednostkowym, i jego lokalizację;
- 3) nazwę handlową wody w opakowaniu jednostkowym;
- 4) nazwę producenta wody (rozlewni) i jego adres;
- 5) o procesach, o których mowa w § 14 ust. 1;
- 6) stopień nasycenia ditlenkiem węgla i jego pochodzenie, określone zgodnie z ust. 1 i załącznikiem nr 5 do rozporządzenia;
- 7) w przypadku stosowania powietrza wzbogaconego w ozon — informację o treści: „woda traktowana powietrzem wzbogaconym w ozon” zamieszczoną obok zawartości składników charakterystycznych dla danej wody;
- 8) zalecane w ocenie i kwalifikacji rodzajowej danej wody, a w szczególności:
 - a) w przypadku wód zawierających powyżej 1,5 mg F/dm³ — napis „Zawiera ponad 1,5 mg/l

fluorków. Nie powinna być spożywana przez dzieci poniżej 7 roku życia”,

- b) w przypadku naturalnych wód mineralnych zawierających jodki w stężeniu powyżej 0,2 mg/l — informacje o zalecanej dziennej ilości wody do spożycia podanej w ocenie i kwalifikacji rodzajowej wody,
- c) w przypadku posiadania opinii o szczególnym przeznaczeniu wody — stosowane informacje, takie jak: „woda zalecana do przygotowywania posiłków dla niemowląt i małych dzieci”, „woda zalecana w diecie niskosodowej” lub inne informacje, zgodnie z kryteriami określonymi w załączniku nr 6 do rozporządzenia.

3. Naturalne wody mineralne, ze względu na zawartość składników mineralnych, znakuje się z uwzględnieniem kryteriów stosowanych przy znakowaniu naturalnych wód mineralnych, określonych w załączniku nr 6 do rozporządzenia.

§ 18. 1. Nazwa miejscowości lub nazwy pochodne tej miejscowości mogą być użyte jako nazwa handlowa wody w opakowaniu jednostkowym pod warunkiem, że:

- 1) odnoszą się do wody wydobywanej w tej miejscowości lub przynależnym do niej rejonie;
- 2) ich użycie nie wprowadzi w błąd co do miejsca wydobywania wody.

2. Naturalna woda mineralna pochodząca z jednego źródła może być butelkowana i wprowadzana do obrotu tylko pod jedną nazwą handlową.

3. Jeżeli etykiety lub napisy umieszczone na opakowaniach jednostkowych, w których naturalne wody mineralne oferowane są do sprzedaży, zawierają nazwy handlowe różne od nazwy źródła lub miejsca wydobywania tej wody, to określenie tego miejsca lub nazwa źródła muszą być naniesione czcionką, której wysokość i szerokość stanowi co najmniej 1,5 wysokości i szerokości największej czcionki użytej w tej nazwie handlowej.

§ 19. 1. Opakowania jednostkowe naturalnych wód mineralnych nie mogą zawierać oznaczeń, zastrzeżonych nazw, znaków towarowych lub firmowych, nazw gatunkowych, obrazów, które sugerują właściwości, których woda nie posiada, w szczególności, w odniesieniu do pochodzenia, daty zezwolenia na wydobywanie, wyników analiz lub wszelkich innych danych dotyczących uznania tej wody.

2. Oznakowania na opakowaniach wody pitnej nieodpowiadające wymaganiom naturalnej wody mineralnej nie mogą wprowadzać konsumenta w błąd in-

formacjami, które sugerowałyby, że woda ta jest naturalną wodą mineralną, w szczególności nie mogą zawierać oznaczenia „woda mineralna”.

3. Oznakowanie naturalnych wód mineralnych nie może zawierać informacji przypisujących naturalnej wodzie mineralnej właściwości zapobiegania chorobom lub ich leczenia albo odwoływać się do takich właściwości.

4. Oznakowanie naturalnych wód mineralnych, o którym mowa w ust. 3, może być stosowane na podstawie wyników badań klinicznych i farmakologicznych określonych w § 5 ust. 8.

5. Na zasadzie określonej w ust. 3 dopuszcza się znakowanie naturalnych wód mineralnych informacjami: „pobudzające trawienie”, „może polepszyć funkcje wątrobowo-żółciowe” lub oznaczeniami podobnymi.

6. Wymagania, o których mowa w ust. 1—4, dotyczą również prezentacji i reklamy naturalnych wód mineralnych.

Rozdział 7

Przepisy końcowe i przejściowe

§ 20. Naturalne wody mineralne i naturalne wody źródlane oraz wody stołowe, które nie spełniają wymagań określonych w rozporządzeniu w zakresie podanym w załączniku nr 1 do rozporządzenia, mogą znajdować się w obrocie do dnia 1 lipca 2004 r., z wyjątkiem wód rozlanych do opakowań jednostkowych i oznakowanych przed tą datą, które mogą znajdować się w obrocie do wyczerpania zapasów.

§ 21. Wymagania określone w załączniku nr 1 do rozporządzenia, dotyczące maksymalnie dopuszczalnych stężeń azotanów i azotynów, stosuje się od dnia 1 stycznia 2006 r., a dla fluorków i niklu od dnia 1 stycznia 2008 r.

§ 22. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.⁶⁾

Minister Zdrowia: *L. Sikorski*

⁶⁾ Z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia traci moc rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 18 kwietnia 2003 r. w sprawie szczególnych warunków sanitarnych oraz wymagań w zakresie przestrzegania zasad higieny w procesie produkcji lub w obrocie naturalnymi wodami mineralnymi i naturalnymi wodami źródłanymi (Dz. U. Nr 89, poz. 842), zachowane w mocy na podstawie art. 11 ustawy z dnia 30 października 2003 r. o zmianie ustawy o warunkach zdrowotnych żywności i żywienia oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 208, poz. 2020 oraz z 2004 r. Nr 96, poz. 959).

Załączniki do rozporządzenia Ministra Zdrowia
z dnia 29 kwietnia 2004 r. (poz. 1256)

Załącznik nr 1

**SKŁADNIKI NATURALNIE WYSTĘPUJĄCE W NATURALNEJ WODZIE MINERALNEJ
I MAKSYMALNE LIMITY, KTÓRYCH PRZEKROCZENIE MOŻE STANOWIĆ RYZYKO
DLA ZDROWIA PUBLICZNEGO**

Składniki	Maksymalne limity (mg/l)
Antymon	0,0050
Arsen	0,010 (łącznie)
Bar	1,0
Bor	do celów statystycznych*
Kadm	0,003
Chrom	0,050
Miedź	1,0
Cyjanki	0,070
Fluorki	5,0
Ołów	0,010
Mangan	0,50
Rtęć	0,0010
Nikiel	0,020
Azotany	50
Azotyny	0,1
Selen	0,010

* Maksymalne limity dla boru zostaną ustalone, w miarę potrzeby, po przedstawieniu opinii przez Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz na wniosek Komisji do dnia 1 stycznia 2006 r.

Załącznik nr 2

WYMAGANIA* DOTYCZĄCE ANALIZ SKŁADNIKÓW
OKREŚLONYCH W ZAŁĄCZNIKU NR 1 DO ROZPORZĄDZENIA

Składniki	Dokładność wartości parametrycznej w % (uwaga 1)	Precyzja wartości parametrycznej (uwaga 2)	Granica wykrywania jako % wartości parametrycznej (uwaga 3)	Uwagi
Antymon	25	25	25	
Arsen	10	10	10	
Bar	25	25	25	
Bor				patrz załącznik nr 1 do rozporządzenia
Kadm	10	10	10	
Chrom	10	10	10	
Miedź	10	10	10	
Cyjanki	10	10	10	uwaga 4
Fluorki	10	10	10	
Ołów	10	10	10	
Mangan	10	10	10	
Rtęć	20	10	20	
Nikiel	10	10	10	
Azotany	10	10	10	
Azotyny	10	10	10	
Selen	10	10	10	

* Wymagane jest, aby analityczne metody mierzenia stężeń składników wymienionych w załączniku nr 1 do rozporządzenia umożliwiały co najmniej pomiar stężenia odpowiadający wartości parametrycznej z określoną dokładnością, precyzją i granicą wykrywania. Niezależnie od czułości zastosowanej metody analizy, wynik wyraża się, stosując przynajmniej tę samą liczbę miejsc dziesiętnych, jak dla maksymalnych limitów ustanowionych w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

Uwaga 1: Dokładność jest błędem systematycznym i stanowi różnicę między wartością średnią dużej liczby powtórzonych pomiarów a wartością dokładną.

Uwaga 2: Precyzja jest błędem przypadkowym i jest na ogół wyrażana jako odchylenie standardowe (w serii i między seriami) dla próbki wyników ze średniej. Dopuszczalna precyzja jest dwukrotnością względnego odchylenia standardowego.

Uwaga 3: Granica wykrywania jest:

— albo trzykrotnością względnego odchylenia standardowego w serii próbki naturalnej zawierającej niskie stężenie parametru,

— albo pięciokrotnością względnego odchylenia standardowego w serii próbki dziewiczej.

Uwaga 4: Metoda musi umożliwić ustalenie łącznej ilości cyjanków we wszystkich postaciach.

Załącznik nr 3

WZORCOWY ZAKRES BADAŃ NATURALNYCH WÓD MINERALNYCH

Rodzaj badań Wskaźniki jakości wody	Zakres badań			
	Badania wstępne ¹⁾	Badania pełne w związku z oceną i kwalifikacją wody ²⁾	Monitoring ³⁾	Sytuacje wyjątkowe — awaryjne ⁴⁾
1	2	3	4	5
Wskaźniki organoleptyczne	zapach smak	zapach smak mętność barwa	zapach smak mętność barwa	zgodnie z zaleceniem organów urzędowej kontroli żywności
Wskaźniki fizyczno-chemiczne	przewodność elektryczna temperatura	przewodność elektryczna temperatura pH radionuklidy	przewodność elektryczna pH	
Składniki niepożądane i toksyczne w nadmiernych stężeniach	azotany (III) azotany (V) amon ChZT	wszystkie składniki wymienione w § 5 ust. 2 pkt 2 oraz w załączniku nr 1 do rozporządzenia	azotany (III) azotany (V) amon żelazo ChZT	zgodnie z zaleceniem organów urzędowej kontroli żywności
Składniki podstawowe	sód wapń magnez żelazo mangan chlorki wodorowęglany siarczany	wszystkie aniony i kationy, składniki niezdysonowane i mikroelementy oraz ditlenek węgla	składniki charakterystyczne wymienione w znakowaniu wody	zgodnie z zaleceniem organów urzędowej kontroli żywności
Wskaźniki mikrobiologiczne	bakterie grupy coli <i>Escherichia coli</i> ogólna liczba bakterii w temp. 22 °C ± 2 °C i 36 °C ± 2 °C	w zakresie określonym w § 5 ust. 3 rozporządzenia		

¹⁾ Badania pozwalające na wstępną charakterystykę wody z ujęcia.

²⁾ Badania niezbędne do oceny jakości wody z ujęcia, która ma być wykorzystywana do produkcji wody opakowanej oraz wody w opakowaniu jednostkowym przeznaczonej do obrotu.

³⁾ Badania kontrolne — systematyczne — wody ujmowanej oraz pobranej w krytycznych punktach kontroli określonych w ramach systemu HACCP wdrożonego w zakładzie.

⁴⁾ Badania zalecane w przypadku zmian jakości wody czerpanej z ujęcia.

Załącznik nr 4

MAKSYMALNE LIMITY DLA SKŁADNIKÓW POZOSTAŁYCH LUB POWSTAŁYCH
PODCZAS NAPOWIETRZANIA NATURALNEJ WODY MINERALNEJ
I WODY ŹRÓDLANEJ POWIETRZEM WZBOGACONYM W OZON

Rodzaj składnika	Maksymalne limity* (µg/l)
Ozon rozpuszczony	50
Bromiany	3
Bromoformy	1

* Zgodność z maksymalnymi limitami jest monitorowana przez organy urzędowej kontroli żywności podczas butelkowania lub stosowania innej formy pakowania z przeznaczeniem do bezpośredniego spożycia.

Załącznik nr 5

KRYTERIA KWALIFIKACJI NATURALNYCH WÓD MINERALNYCH, NATURALNYCH WÓD ŹRÓDLANYCH
I WÓD STOŁOWYCH WEDŁUG POCHODZENIA I STOPNIA NASYCENIA DWUTLENKIEM WĘGLA¹⁾**1. Według pochodzenia dwutlenku węgla w wodzie:**

Naturalne wody mineralne nasycone ditlenkiem węgla dzielą się na trzy kategorie, do których stosuje się, odpowiednio, następujące oznakowanie:

- 1) „naturalna woda mineralna, naturalnie wysyciona ditlenkiem węgla” — dla oznaczenia wody, w której zawartość ditlenku węgla pochodzącego ze źródła, po ewentualnej dekantacji i butelkowaniu, jest taka sama jak przy ujęciu, a w razie potrzeby jest ponownie nasycona pewną ilością ditlenku węgla pochodzącego z tego samego złoża podziemnego równą ilości utraconej podczas wymienionych procesów²⁾;
- 2) „naturalna woda mineralna wzbogacona gazem ze źródła” — dla oznaczenia wody, w której zawartość ditlenku węgla pochodzącego ze złoża podziemnego, po ewentualnej dekantacji i butel-

kowaniu, jest wyższa od stwierdzonej przy ujęciu²⁾;

- 3) „naturalna woda mineralna nasycona ditlenkiem węgla” — dla oznaczania wody, która została nasycona ditlenkiem węgla z innego źródła niż złoża podziemne.

2. Według stopnia nasycenia dwutlenkiem węgla:

- 1) wody nienasycone dwutlenkiem węgla — niegazowane;
- 2) wody niskonasyczone dwutlenkiem węgla — do stężenia 1 500 mg/dm³ CO₂;
- 3) wody średnionasycone dwutlenkiem węgla od 1 500 do 4 000 mg/dm³ CO₂;
- 4) wody wysokonasyczone ditlenkiem węgla — powyżej 4 000 mg/dm³ CO₂.

¹⁾ Kwalifikacja wód stołowych odnosi się do tych wód rozlewanych w opakowania jednostkowe.

²⁾ Nie dotyczy naturalnych wód źródłanych i wód stołowych.

KRYTERIA STOSOWANE PRZY ZNAKOWANIU NATURALNYCH WÓD MINERALNYCH

Oznaczenia	Kryteria
Bardzo niskozmineralizowana	Ogólna zawartość soli mineralnych nie jest większa od 50 mg/l
Średniozmineralizowana	Ogólna zawartość soli mineralnych nie jest większa od 1 500 mg/l
Niskozmineralizowana	Ogólna zawartość soli mineralnych nie jest większa od 500 mg/l
Wysokozmineralizowana	Ogólna zawartość soli mineralnych jest większa od 1 500 mg/l
Zawiera wodorowęglany	Zawartość wodorowęglanów jest wyższa od 600 mg/l
Zawiera siarczany	Zawartość siarczanów jest wyższa od 200 mg/l
Zawiera chlorki	Zawartość chlorków jest wyższa od 200 mg/l
Zawiera wapń	Zawartość wapnia jest wyższa od 150 mg/l
Zawiera magnez	Zawartość magnezu jest wyższa od 50 mg/l
Zawiera fluorki	Zawartość fluorków jest wyższa od 1 mg/l
Zawiera żelazo	Zawartość żelaza dwuwartościowego jest wyższa od 1 mg/l
Kwaśna	Zawartość dwutlenku węgla jest wyższa od 250 mg/l
Zawiera sód	Zawartość sodu jest wyższa od 200 mg/l
Odpowiednia dla przygotowania żywności dla niemowląt	Zawartość sodu lub siarczanów nie jest większa od 20 mg/l
Odpowiednia dla diety ubogiej w sód	Zawartość sodu jest niższa od 20 mg/l
Może być przeczyszczająca	Dla wód ocenionych klinicznie
Może działać moczopędnie	Dla wód ocenionych klinicznie